

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

І. С. Дрок, Р. В. Миронюк, Р. Ю. Молчанов

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ, ФОРМИ
ТА МЕТОДИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНОМУ
ОБІГУ ЗБРОЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Методичні рекомендації

Колектив авторів

Дніпро
2025

УДК 342.95 + 351.74

Д 75

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Дніпровського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 3 від 25 листопада 2025 року)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

доктор юридичних наук, професор **Сергій ШАТРАВА** –
завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем досудового
розслідування Навчально-наукового інституту № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ;
кандидат юридичних наук, доцент **Василь ПОЛИВАНЮК** –
професор кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного університету внутрішніх справ.

Дрок І. С., Миронюк Р. В., Молчанов Р. Ю.

Д 75 **Організаційно-правові засади, форми та методи діяльності
Національної поліції України у сфері протидії нелегальному обігу
зброї в умовах воєнного стану : метод. рекомендації / І. С. Дрок,
Р. В. Миронюк, Р. Ю. Молчанов. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ,
2025. 50 с.**

Методичні рекомендації присвячені комплексному аналізу організаційно-правових засад, форм і методів діяльності Національної поліції України у сфері протидії незаконному обігу зброї в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення держави.

Розглянуто діяльність Національної поліції України як ключового суб'єкта протидії незаконному обігу зброї та особливості її функціонування в умовах воєнного стану. Проаналізовано роботу Координаційного центру МВС, трансформацію поліцейських практик, міжнародний досвід та прогноз криміногенних ризиків у повоєнний період. Окрему увагу приділено формуванню пропозицій щодо удосконалення законодавчого, організаційного та превентивного забезпечення контролю за зброєю. У рекомендаціях також окреслено підготовчі заходи Національної поліції України до проведення збройової амністії після скасування воєнного стану.

Призначені для поліцейських, власників вогнепальної зброї, юристів, здобувачів вищої освіти та всіх, хто цікавиться визначеною проблематикою.

Автори:

кандидат юридичних наук, доцент **Ірина ДРОК** – завідувач Науково-дослідної лабораторії превентивної діяльності та соціологічних досліджень Дніпровського державного університету внутрішніх справ майор поліції;

доктор юридичних наук, професор **Роман МИРОНЮК** – професор кафедри адміністративного права і процесу Дніпровського державного університету внутрішніх справ;

кандидат юридичних наук, доцент **Ростислав МОЛЧАНОВ** – доцент кафедри адміністративного права і процесу Дніпровського державного університету внутрішніх справ;

Сергій ХВОСТОВЦЕВ – ад'юнкт кафедри адміністративного права і процесу Дніпровського державного університету внутрішніх справ.

© ДДУВС, 2025

© Автори, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Загальна характеристика Національної поліції України як ключового суб'єкта протидії незаконному обігу зброї	6
2. Діяльність Координаційного центру з питань протидії незаконному обігу вогнепальної зброї як інструмент державного контролю	15
3. Трансформація діяльності Національної поліції України у сфері протидії незаконному обігу зброї в умовах воєнного стану	20
4. Прогнозування криміногенних ризиків, пов'язаних із нелегальним обігом зброї, у повоєнній Україні	25
5. Міжнародний досвід діяльності поліції у сфері протидії нелегальному обігу зброї	28
6. Пропозиції для вдосконалення діяльності Національної поліції України у сфері протидії нелегальному обігу зброї	33
7. Підготовка Національної поліції України до проведення збройової амністії після скасування воєнного стану	37
Список використаних та рекомендованих джерел	39

ВСТУП

У сучасних умовах воєнного стану питання протидії незаконному обігу зброї, боєприпасів та вибухових матеріалів набуло особливої актуальності для системи забезпечення національної безпеки України. Масове поширення вогнепальної зброї серед населення під час бойових дій, наявність трофейної зброї, зростання обсягів переміщення зброї через лінії розмежування, а також людський фактор створюють передумови до виникнення криміногенних ризиків та формування нелегальних каналів обігу зброї.

За офіційними даними Міністерства внутрішніх справ України¹, протягом 2024 р. виявлено на 6 % більше фактів незаконного поводження зі зброєю (з 5,3 тис. до 5,6 тис.), розкрито на 7 % більше таких злочинів (з 4,4 тис. до 4,7 тис.) та розслідувано на 10 % більше кримінальних проваджень відповідної категорії (з 3,8 тис. до 4,2 тис.), ніж у 2023 р. Із незаконного обігу вилучено 4,7 тис. одиниць вогнепальної зброї, серед яких: 1,7 тис. – автоматичної; 1,2 тис. – нарізної; 1,1 тис. – переробленої на вогнепальну; 747 гранатометів. Крім того, вилучено понад 16,1 тис. гранат, 11,8 тис. мін та інших боєприпасів, понад 1,7 млн набоїв різних калібрів і понад 3,1 т вибухових речовин, із них 1 т тротилу та пластиду, 2,1 т пороху.

З метою вилучення зброї та боєприпасів з незаконного обігу підрозділами Національної поліції України проведено 981 оперативну закупку та виявлено 145 схронів, де зберігалися зразки зброї, вибухівки та боєприпаси, придатні до використання і ведення бойових дій. Ці результати свідчать про активізацію зусиль поліції у сфері виявлення та попередження нелегального обігу зброї в умовах підвищеної воєнної загрози.

Водночас, важливим інструментом модернізації контролю за обігом зброї стало запровадження з червня 2023 р. Єдиного реєстру зброї, який функціонує у складі єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України. Станом на вересень 2025 р. реєстр містить відомості про 1,1 млн власників та 1,4 млн одиниць зброї². Система

¹ Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2024 році. https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit_2024/zvit-npu-2024.pdf.

² Протидія незаконному обігу зброї: МВС та SEESAC узгодили план співробітництва. *Головне управління Національної поліції в Кіровоградській області*. URL : <https://kg.npu.gov.ua/news/protydiia-nezakonnomu-obihu-zbroi-mvs-ta-seesac-uzghodyly-plan-spivrobitnytstva>.

забезпечує функціонування електронних кабінетів власників зброї, а також кабінетів експертів, які мають можливість оперативно отримувати інформацію з баз даних інших державних органів. Для громадян реалізовано можливість подання заяв на отримання дозволу або витягу з реєстру онлайн, а також перевірки документів на порталі державних послуг «Дія». Впровадження цифрових інструментів надало змогу забезпечити прозорість обліку, унеможливити дублювання дозволів, скоротити час обробки заяв, а також підвищити довіру населення до дозвільної системи поліції.

Таким чином, розвиток інформаційних технологій у сфері державного контролю за зброєю поєднується з посиленням оперативно-розшукових, аналітичних та профілактичних напрямів роботи Національної поліції України. Це потребує формування оновленої моделі діяльності поліції, здатної ефективно реагувати на виклики воєнного часу та забезпечувати належний баланс між правами громадян і вимогами безпеки держави.

Методичні рекомендації підготовлено на виконання п. 2.17 Плану проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт Дніпровського державного університету внутрішніх справ на 2025 рік. Їхньою метою є науково-методичне обґрунтування організаційно-правових засад, форм і методів діяльності Національної поліції України у сфері протидії нелегальному обігу зброї в умовах воєнного стану, визначення напрямів вдосконалення системи контролю за обігом зброї, цифровізації обліку зброї, координації міжвідомчої взаємодії та підвищення ефективності превентивних заходів.

Рекомендації розраховані на використання у практичній діяльності працівників Національної поліції України, інших структурних підрозділів МВС України, фахівців дозвільної системи, науковців та курсантів вищих навчальних закладів системи МВС.

1. Загальна характеристика Національної поліції України як ключового суб'єкта протидії незаконному обігу зброї

Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку (ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію»). У сфері протидії незаконному обігу зброї поліція виступає ключовим суб'єктом реалізації державної політики контролю, запобігання, виявлення та припинення правопорушень, пов'язаних зі зброєю, боєприпасами та вибуховими матеріалами.

Основні завдання поліції у цій сфері визначені Законом України «Про Національну поліцію» (ст. 2), який передбачає надання поліцейських послуг із забезпечення публічної безпеки, охорони прав і свобод людини, протидії злочинності та допомоги особам, що потребують захисту. Зокрема, протидія незаконному обігу зброї охоплює як оперативно-профілактичну діяльність, так і контрольні функції щодо законного обігу зброї серед громадян, підприємств та організацій.

Закон України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» визначає комплекс правових механізмів, спрямованих на врегулювання участі населення у захисті держави під час дії воєнного стану, зокрема порядок обігу вогнепальної зброї серед цивільних осіб. Аналіз положень закону свідчить, що центральну роль у його реалізації відіграє Національна поліція України, на яку покладено основні адміністративно-правові повноваження щодо контролю, обліку, декларування, зберігання, вилучення та легалізації зброї, яка перебуває у цивільному обігу.

Діяльність поліції у сфері контролю за обігом зброї також здійснюється відповідно до нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС України). Зокрема, наказ МВС України від 21 серпня 1998 р. № 622 затвердив Інструкцію про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, яка визначає умови та порядок видачі, продовження строку дії, анулювання дозволів на відкриття (функціонування) об'єктів дозвільної системи,

придбання, перевезення, зберігання, носіння зброї, боєприпасів до неї, основних частин зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дія дозвільної системи (далі – предмети і матеріали), їх облік та використання.

Також наказом МВС України від 10 січня 2022 р. № 2 затверджено Положення про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ, що визначає порядок електронного обліку, ідентифікації та контролю за переміщенням зброї, боєприпасів і вибухових матеріалів. Єдиний реєстр зброї виступає основним інструментом державного моніторингу та попередження нелегального обігу зброї.

В умовах воєнного стану роль Національної поліції України у сфері контролю над обігом зброї набуває особливого значення. Наказом МВС України від 07 березня 2022 р. № 175 затверджено Порядок отримання вогнепальної зброї і боєприпасів цивільними особами, які беруть участь у відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав. Саме підрозділи поліції на місцях уповноважені здійснювати видачу, облік, а також контроль за поверненням такої зброї після припинення воєнного стану.

Організаційна структура Національної поліції України включає головні управління в регіонах, територіальні підрозділи, спеціальні служби (зокрема, Департамент превентивної діяльності, Департамент кримінальної поліції, Департамент інформаційних технологій), діяльність яких спрямовується МВС України. У межах своїх повноважень поліція взаємодіє зі Службою безпеки України, Державною прикордонною службою України, органами прокуратури, а також міжнародними партнерами відповідно до принципів міжнародного співробітництва, визначених ст. 4 Закону України «Про Національну поліцію».

Отже, Національна поліція України виступає не лише виконавцем функцій державного контролю у сфері обігу зброї, а й стратегічним партнером громадянського суспільства у формуванні безпечного простору. Її діяльність забезпечує реалізацію принципів законності, прозорості, дотримання прав людини та верховенства права, визначених розділом II Закону України «Про Національну поліцію».

Відповідно, повноваження Національної поліції України у сфері контролю за обігом вогнепальної зброї, боєприпасів і вибухових

матеріалів ґрунтуються на положеннях Законів України «Про Національну поліцію», «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України», Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також низки нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, що деталізують порядок дозвільної діяльності, реєстрації, обліку та контролю за зберіганням і використанням зброї.

Так, відповідно до ст. 23, 24 Закону України «Про Національну поліцію» поліція має право:

- здійснювати державний контроль за обігом зброї серед громадян, підприємств, установ та організацій, що мають дозвіл на її використання;
- вести дозвільну систему в частині видачі, продовження, анулювання дозволів на зберігання, носіння, перевезення зброї, пристроїв та боєприпасів;
- проводити перевірки умов зберігання зброї, дотримання громадянами і суб'єктами господарювання встановлених правил обігу;
- вилучати зброю, боєприпаси і спеціальні засоби у випадках порушення встановленого порядку, анулювання дозволів, загрози громадській безпеці або при вчиненні правопорушення.

Такі повноваження реалізуються як у межах адміністративно-запобіжної діяльності, так і при здійсненні адміністративно-юрисдикційних процедур – складанні протоколів, вилученні предметів, направленні матеріалів до суду, наприклад за ст. 190 КУпАП (порушення правил зберігання, придбання чи передачі зброї).

Відповідно до положень Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» Національна поліція України виступає центральним суб'єктом державного контролю за обігом вогнепальної зброї, що перебуває у цивільних осіб під час дії воєнного стану. Згідно зі ст. 1-1 закону саме органи Національної поліції України зобов'язані оперативно реагувати на повідомлення громадян про знайдену зброю чи боєприпаси, забезпечувати їх прийняття або вилучення та фіксувати факт передачі у встановленому порядку. Це положення фактично визначає поліцію як першу ланку державного контролю, що запобігає нелегальному обігу зброї та забезпечує її централізований облік. Стаття 1-2 закону деталізує адміністративні повноваження поліції у сфері декларування зброї – саме до її органів цивільні особи мають подавати відповідні декларації, а працівники поліції здійснюють перевірку походження, технічного стану й правомірності перебування зброї у володінні особи. Ця стаття встановлює й обов'язок поліції вилучати зброю, що не підлягає декларуванню, зокрема бойові зразки, зброю зі

зміненим маркуванням або таку, що належить військовим формуванням.

Подальші норми закону (ст. 2) закріплюють монопольне право поліції на прийняття зброї від цивільних осіб – будь-яка передача третім особам є незаконною. Міністерство внутрішніх справ України через Національну поліцію України визначає правила носіння, зберігання та перевезення зброї, що підкреслює регулятивну функцію поліції у сфері безпеки обігу озброєння. Відповідно до ст. 3 закону після припинення або скасування воєнного стану цивільні особи зобов'язані здати зброю та боєприпаси саме до органів Національної поліції України. У цій нормі також визначено, що поліція здійснює перевірку зданої зброї, веде її облік, забезпечує зберігання або утилізацію, а також організовує процедуру набуття цивільними особами права власності на неї за умови відповідності законодавчим вимогам. Крім того, поліція уповноважена МВС України на здійснення заходів притягнення до відповідальності осіб, що порушують порядок її декларування чи здачі (ч. 9 ст. 3).

Таким чином, аналіз статей закону дозволяє дійти висновку, що Національна поліція України виступає головним суб'єктом реалізації його положень, забезпечуючи державний контроль за обігом вогнепальної зброї у період воєнного стану. Її діяльність охоплює як превентивну, так і адміністративно-юрисдикційну складові: запобігання нелегальному обігу, документування джерел походження зброї, реагування на правопорушення, а також упорядкування процесу передачі зброї у власність чи державну власність. Закон тим самим закріплює роль Національної поліції України як гаранта безпеки та правопорядку у сфері цивільного володіння зброєю, що є особливо актуальним у контексті післявоєнного відновлення правового режиму контролю над нею.

Крім того, відповідно до наказу МВС України від 21.08.1998 № 622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів» Національна поліція України організовує роботу щодо здійснення дозвільної системи через уповноважені підрозділи контролю за обігом зброї. Основними завданнями органів (підрозділів) поліції є запобігання порушенням порядку виготовлення, придбання, зберігання, обліку, охорони, перевезення та використання вогнепальної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 мм та швидкістю польоту кулі понад 100 м за секунду

(далі – пневматична зброя) і холодної зброї (арбалети, луки з зусиллям натягу тятиви більше ніж 20 кг, мисливські ножі тощо (далі – холодна зброя)), пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії (далі – пристрої), та патронів до них, основних частин зброї бойових припасів до зброї і охолощеної зброї, вибухових матеріалів і речовин, попередження випадків їх втрати, крадіжок, використання не за призначенням та з протиправною метою. Отже, уповноважені підрозділи Національної поліції України здійснюють у сфері протидії незаконному обігу зброї:

- ведення обліку власників зброї і виданих дозволів;
- перевірку осіб, які подають документи на придбання чи продовження дозволів;
- видачу та анулювання дозволів на право зберігання, носіння, перевезення та використання зброї;
- контроль за умовами зберігання у місцях постійного проживання громадян або на підприємствах;
- оформлення матеріалів щодо добровільної здачі зброї або її вилучення у випадках порушень.

Крім того, інструкція чітко визначає, що Національна поліція України та Міністерство внутрішніх справ України відповідають за:

1. Уповноважений підрозділ контролю за обігом зброї центрального органу управління поліції (далі – УП ЦОУП):

- забезпечення контролю за дотриманням порядку на об'єктах дозвільної системи із вогнепальною, пневматичною і холодною зброєю, а також боєприпасами до зброї та вибуховими матеріалами; здійснення заходів щодо їх забезпечення надійними засобами охоронно-пожежної сигналізації; посилення контролю за додержанням порядку виготовлення, придбання, обліку, зберігання, охорони та використання предметів і матеріалів, на які поширюється дозвільна система;
- дотримання правил вилучення, приймання, обліку і зберігання вилученої, добровільно зданої та знайденої зброї, а також її передачу до чергових частин органів (підрозділів) поліції;
- наповнення функціональної підсистеми «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ (далі – ЄРЗ) працівниками уповноваженого підрозділу контролю за обігом зброї головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві (далі – УП ГУНП), уповноваженого підрозділу контролю за обігом зброї територіальних підрозділів поліції в районах, містах, районах у містах (далі – УП ТПП);

– дотримання працівниками УП ЦОУП, УП ГУНП, УП ТПП (далі – уповноважений підрозділ контролю за обігом зброї) вимог внесення в ЄРЗ відомостей про особу, яка звернулася з питань дозвільної системи органів внутрішніх справ (прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності), дата, місце народження, задеклароване/zareєстроване місце проживання (перебування) (далі – місце проживання), серія та/або номер, ким, коли виданий паспорт громадянина України (паспорт громадянина України з безконтактним електронним носієм, паспорт громадянина України для виїзду за кордон) або посвідка на постійне проживання (далі – паспортні дані); реєстраційний номер облікової картки платника податків, крім фізичної особи, яка через свої релігійні переконання відмовляється від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків відповідно до закону (далі – РНОКПП) (за наявності); унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі щодо фізичних осіб (далі – УНЗР) (за наявності)); вогнепальну зброю, основні частини зброї, які мають ідентифікаційні номери, охолощену, нейтралізовану, пневматичну зброю калібру понад 4,5 мм і швидкістю польоту кулі понад 100 м за секунду, холодну зброю, пристрої, газові пістолети (револьвери);

– здійснення уповноваженими підрозділами контролю за обігом зброї огляду технічного стану мисливської гладкоствольної зброї, її основних частин, пневматичної, холодної, охолощеної зброї, газових пістолетів (револьверів);

– забезпечення систематичного професійного навчання працівників уповноважених підрозділів контролю за обігом зброї;

– координацію діяльності УП ГУНП та УП ТПП у сфері дозвільної системи органів внутрішніх справ;

2. Департамент карного розшуку, Департамент кримінальної розвідки Національної поліції України:

– організацію постійної взаємодії оперативних служб у роботі з оперативного пошуку зброї, боєприпасів і вибухових матеріалів, що незаконно зберігаються, використовуються та раніше викрадені; спрямування діяльності негласних працівників, у тому числі в місцях позбавлення волі, на виявлення осіб, які мають намір незаконно придбати зброю, проведення щодо них кваліфікованих оперативно-розшукових заходів;

3. ГСУ Національної поліції України:

– своєчасне і якісне розслідування кримінальних справ, пов'язаних із крадіжками зброї, боєприпасів та вибухових матеріалів, а також незаконним їх володінням, зберіганням і носінням; недопущення

випадків необґрунтованого припинення таких справ і звільнення підозрюваних осіб від кримінальної відповідальності;

4. Експертна служба Міністерства внутрішніх справ України:

- ведення криміналістичного обліку куль і гільз зі слідами зброї, які отримані під час контрольного відстрілу вилученої, добровільно зданої та знайденої зброї, пристроїв, відомчої зброї, що зберігаються та використовуються на об'єктах дозвільної системи, а також нарізної зброї, пристроїв, газових пістолетів (револьверів), що перебувають у власності громадян;

- формування і ведення електронного класифікатора зброї, боєприпасів до неї, основних частин зброї та вибухових матеріалів (далі – класифікатор) для цілей ведення ЄРЗ;

- внесення до ЄРЗ відомостей про вогнепальну зброю, основні частини зброї, які мають ідентифікаційні номери, охолощену, нейтралізовану, пневматичну зброю калібру понад 4,5 мм і швидкістю польоту кулі понад 100 м за секунду, холодну зброю, пристрої, газові пістолети (револьвери);

- відстріл зброї, пристроїв та/або огляд технічного стану зброї, основних частин зброї, пристроїв, газових пістолетів (револьверів);

- дотримання працівниками Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України вимог внесення в ЄРЗ відомостей про особу, яка звернулася для проведення відстрілу та/або огляду технічного стану зброї, основних частин зброї, пристроїв, газових пістолетів (револьверів) (прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності), місце проживання, паспортні дані, РНОКПП (за наявності));

- проведення оцінки відповідності продукції (крім оцінки відповідності продукції вимогам технічних регламентів) стосовно вогнепальної зброї, боєприпасів до неї, основних частин зброї, пневматичної, холодної, охолощеної зброї, пристроїв, газових пістолетів (револьверів), патронів до них та внесення відповідних відомостей у ЄРЗ;

5. Департамент управління майном Національної поліції України:

- виконання роботи щодо обліку, зберігання, знищення чи реалізації вилученої, добровільно зданої та знайденої зброї; проведення інвентаризації такої зброї на складах управлінь логістики та матеріально-технічного забезпечення головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях та м. Києві;

6. Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України:

- забезпечення приймання, зберігання та охорони черговими

службами органу Національної поліції України вилученої, добровільно зданої та знайденої зброї; ведення в кожній черговій службі картотек власників вогнепальної, пневматичної, холодної зброї з метою своєчасної перевірки громадян, затриманих за різні правопорушення, та орієнтування нарядів поліції при виїзді їх на побутові конфлікти та за заявами про злочини;

7. Уповноважений підрозділ Національної поліції України у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху:

– здійснення контролю за безпекою дорожнього руху під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів, додержанням законодавства в зазначеній сфері;

– розроблення і видачу у визначеному порядку погоджень маршрутів руху транспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів;

8. Департамент поліції охорони Національної поліції України:

– забезпечення засобами охоронної сигналізації об'єктів дозвільної системи, укомплектування підрозділів воєнізованої охорони особовим складом, спроможним за своїми діловими якостями та станом здоров'я забезпечити надійну охорону цих об'єктів.

Функції протидії незаконному обігу зброї реалізуються Національною поліцією України, зокрема, і через єдину інформаційну систему МВС України, а саме: функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї», затверджену наказом МВС України № 2 від 10.01.2022. Безпосередньо Національна поліція України виконує через свої уповноважені підрозділи як суб'єкт Єдиного реєстру зброї такі функції:

– УП ЦОУП забезпечує внесення в ЄРЗ відомостей про інформаційні об'єкти; установлення в ЄРЗ зв'язків між інформаційними об'єктами; внесення змін до інформаційного об'єкта «особа», інформаційного об'єкта «місце зберігання»; виконання інших завдань, необхідних для досягнення цілей, визначених Положенням про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ;

– УП ГУНП, УП ТПП забезпечують внесення в ЄРЗ відомостей про інформаційні об'єкти; установлення в ЄРЗ зв'язків між інформаційними об'єктами; виконання інших завдань, необхідних для досягнення цілей, визначених Положенням про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ.

Отже, ЄРЗ забезпечує:

– реєстрацію кожної одиниці зброї за унікальними ідентифікаційними ознаками (марка, модель, калібр, серійний номер);

- фіксацію руху зброї – від виробництва до реалізації чи утилізації;
- облік дозволів і власників;
- інтеграцію з іншими інформаційними підсистемами МВС України та інших правоохоронних органів.

Таким чином, поліція виконує не лише контрольну та превентивну функції, а й інформаційно-аналітичну функцію у сфері обігу зброї, що має стратегічне значення для протидії її нелегальному розповсюдженню.

Водночас в умовах воєнного стану Національна поліція України отримала додаткові функції щодо регулювання обігу зброї серед цивільного населення. На підставі наказу МВС України від 07.03.2022 № 175 «Про затвердження Порядку отримання вогнепальної зброї і боєприпасів цивільними особами, які беруть участь у відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав» поліція:

- здійснює видачу вогнепальної зброї та боєприпасів особам, які залучені до територіальної оборони;
- веде облік виданої та повернутої зброї;
- забезпечує зберігання зброї після завершення воєнного стану;
- проводить перевірку законності використання зброї, виданої цивільним особам, і контроль за її станом.

Таким чином, у період воєнного стану поліція виконує подвійну функцію – контролю і забезпечення обороноздатності держави, що вимагає посиленої координації з підрозділами Збройних Сил України, Національної гвардії України та органами місцевого самоврядування.

Варто зазначити, що у межах єдиної системи забезпечення національної безпеки поліція взаємодіє зі:

- Службою безпеки України – щодо виявлення та перекриття каналів незаконного обігу зброї;
- Державною прикордонною службою України – з питань контролю за ввезенням і вивезенням зброї, боєприпасів, вибухових речовин;
- Державною службою експортного контролю України – у частині перевірки ліцензій на міжнародні операції з озброєнням;
- органами прокуратури – у процесі розслідування кримінальних правопорушень;
- органами місцевого самоврядування та громадськими формуваннями – у межах превентивних програм із добровільної здачі зброї, просвітницьких заходів та інформування населення.

Таким чином, Національна поліція України виконує центральну

координуючу роль у системі державного контролю над обігом зброї. Її повноваження охоплюють:

- адміністративно-правове регулювання дозвільної діяльності;
- профілактичну та контрольну роботу серед населення;
- застосування адміністративно-юрисдикційних заходів;
- ведення електронних реєстрів і моніторинг даних;
- забезпечення обороноздатності держави під час дії воєнного стану.

Сучасний підхід до протидії незаконному обігу зброї вимагає від Національної поліції України поєднання інформаційно-аналітичних інструментів, цифровізації дозвільних процесів і партнерської взаємодії з громадянами, що відповідає європейським стандартам безпеки.

2. Діяльність Координаційного центру з питань протидії незаконному обігу вогнепальної зброї як інструмент державного контролю

Координаційний центр з питань протидії незаконному обігу вогнепальної зброї (далі – КЦ) є важливим інструментом державного контролю та міжвідомчої взаємодії, створеним для забезпечення системного підходу до протидії криміногенній загрозі, що виникає внаслідок неконтрольованого обігу зброї, особливо в умовах воєнного стану та після його припинення.

КЦ не є класичним правоохоронним або дозвільним органом, а виконує функції стратегічного планування, координації та моніторингу. Його діяльність спрямована на усунення «відомчої роз'єднаності» у боротьбі з незаконним обігом вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових речовин.

Функція державного контролю	Характеристика
Координаційна	Забезпечення узгодженості дій усіх суб'єктів сектору безпеки та оборони (МВС, НПУ, СБУ, МОУ, ДПСУ, Держмитслужби, ОГП) у сфері протидії незаконному обігу зброї.
Аналітична та моніторингова	Збір, аналіз та узагальнення оперативної інформації, статистики, а також оцінка криміногенних ризиків, пов'язаних із обігом вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових речовин. Розробка стратегічних прогнозів для ухвалення рішень.
Стратегічна	Розробка та ініціювання комплексних національних програм і планів дій, спрямованих на детінізацію обігу зброї, проведення амністії та посилення законодавства.

Участь заступника Голови Національної поліції України у складі КЦ є законодавчо закріпленою необхідністю та відображає принцип інституційної інтеграції суб'єкта правозастосування до механізму стратегічної міжвідомчої координації. Включення представника найвищого керівного складу Національної поліції України (далі – НПУ) до КЦ регламентовано постановою Кабінету Міністрів України від 05 липня 2024 р. № 790 «Про утворення Координаційного центру з питань протидії незаконному обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї». Це рішення формує правове поле для операційно-стратегічної координації міжвідомчих зусиль.

Участь заступника Голови НПУ у діяльності КЦ має вирішальне функціональне значення, оскільки Національна поліція України є головним виконавчим суб'єктом у сфері практичної протидії незаконному обігу зброї:

- **стратегічна валідація рішень.** Присутність керівника НПУ забезпечує валідацію розроблених КЦ пропозицій та рекомендацій на предмет їхньої операційної життєздатності та відповідності ресурсному, кадровому й технічному потенціалу поліції. НПУ є основним суб'єктом, що проводить досудове розслідування за ст. 263 Кримінального кодексу України та здійснює контроль за Єдиним реєстром зброї;

- **ефективність правозастосування.** Представництво НПУ гарантує негайне впровадження стратегічних рішень КЦ у повсякденну діяльність територіальних органів поліції. Це є критично важливим для

уніфікації практики вилучення зброї, організації збройових амністій та координації міжрегіональних оперативно-розшукових заходів;

– **міжвідомча координація.** Заступник Голови НПУ виступає інтегратором позиції поліції у діалозі з іншими членами КЦ (СБУ, Державна прикордонна служба України, Міністерство оборони України), забезпечуючи горизонтальну узгодженість дій щодо боротьби з транснаціональними каналами контрабанди та обліку зброї військового походження.

Таким чином, інкорпорація заступника Голови НПУ до складу КЦ перетворює координаційний центр на дієвий інструмент державного управління, що безпосередньо поєднує стратегічне планування з тактичним правозастосуванням у сфері протидії неконтрольованому обігу вогнепальної зброї.

Ключові напрями діяльності КЦ як інструменту контролю.

Діяльність координаційного центру є багатоаспектною і охоплює всі стадії контролю: від запобігання до міжнародного співробітництва.

А. Управління інформацією та аналіз.

КЦ забезпечує створення єдиного інформаційного поля для всіх учасників, що є основою ефективного контролю.

Формування єдиних баз даних: оцінка ефективності Єдиного реєстру зброї (ЄРЗ) та його наповнення даними від різних відомств.

Спільні аналітичні продукти: підготовка щомісячних/квартальних аналітичних звітів для вищого керівництва держави щодо основних каналів незаконного обігу (внутрішній ринок, контрабанда) та динаміки кримінальних загроз.

Б. Міжвідомча та міжнародна координація.

Це єдина платформа, де узгоджуються зусилля різних відомств та міжнародних партнерів.

Узгодження операцій: планування та координація спільних міжвідомчих операцій (наприклад, на державному кордоні або в районах проведення бойових дій) для перекриття каналів незаконного переміщення зброї.

Співпраця з ЄС/НАТО: взаємодія з міжнародними партнерами (Європол, Інтерпол, ПРООН) для обміну інформацією, отримання технічної та фінансової допомоги для програм роззброєння та утилізації.

Варто окремо наголосити, що КЦ є ключовим інструментом для інтеграції України у міжнародні зусилля щодо боротьби з нелегальним трафіком стрілецької зброї та легких озброєнь. Його діяльність у сфері міжнародного співробітництва має стратегічне значення для запобігання перетворенню України на джерело контрабанди зброї після війни.

Діяльність КЦ у міжнародній площині зосереджена на гармонізації національних стандартів із європейськими та світовими вимогами та оперативному обміні інформацією.

- **Співпраця з Європолем та Інтерполом:**

- КЦ забезпечує прямий та оперативний обмін інформацією щодо виявлених каналів контрабанди, осіб, причетних до незаконного обігу зброї, та зразків вилученої зброї. Це дозволяє оперативно ідентифікувати транснаціональні організовані злочинні групи (ОЗГ), які можуть використовувати Україну як транзитний хаб для постачання вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових речовин до країн ЄС.

- **Гармонізація законодавства та стандартів:**

- координація роботи з приведення національного законодавства, зокрема у сфері маркування, реєстрації та відстеження зброї, у відповідність до Директиви ЄС щодо вогнепальної зброї та міжнародних протоколів ООН (зокрема, Палермського протоколу про боротьбу з незаконним виготовленням та обігом вогнепальної зброї).

Також КЦ виступає платформою для залучення зовнішніх ресурсів, необхідних для ефективного контролю та роззброєння.

- **Програма розвитку ООН (ПРООН):**

- співпраця з ПРООН, зокрема в межах проєктів, спрямованих на безпечне управління запасами вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових речовин;

- залучення фінансування для програм добровільної здачі зброї та забезпечення безпечного знищення (утилізації) вилученої зброї, що не підлягає використанню (аналогічно досвіду Балканських країн та Молдови).

- **Підтримка ЄС та НАТО:**

- залучення допомоги для технічного оснащення підрозділів НПУ (контрольно-пропускних пунктів, прикордонних постів) сучасними засобами балістичної ідентифікації та перевірки зброї;

- отримання експертної підтримки та проведення спільних тренінгів для українських правоохоронців на основі досвіду країн, що мають історію післяконфліктного роззброєння.

Особлива увага приділяється посиленню контролю на кордоні з країнами ЄС.

- **Спільні операції з ДПСУ та митницею:** координація роботи із залученням прикордонних служб сусідніх країн для проведення синхронних операцій з виявлення контрабанди зброї на «зеленому» кордоні та у пунктах пропуску.

- **Система «Traceability» (відстеження):** впровадження

міжнародних стандартів відстеження походження зброї (traceability) для швидкої ідентифікації того, як військова або незаконно виготовлена зброя потрапляє на європейський ринок, та перекриття цих каналів.

Діяльність Координаційного центру у сфері міжнародного співробітництва забезпечує захист національних інтересів України шляхом запобігання її ізоляції від міжнародної системи безпеки та використання міжнародних ресурсів для вирішення внутрішньої проблеми нелегального обігу зброї.

В. Участь у формуванні політики (Policy Making).

КЦ виконує роль «генератора» законодавчих та управлінських рішень.

- **Розробка законодавчих ініціатив:** ініціювання та експертна підтримка змін до законодавства (КК, КУпАП, закон про обіг зброї) з метою посилення відповідальності за незаконний обіг зброї та легалізації механізмів амністії.

- **Контроль за виконанням програм:** моніторинг та оцінка виконання ухвалених національних стратегій та програм, спрямованих на контроль за обігом вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових речовин.

У післявоєнній Україні роль координаційного центру стане критичною для масштабної програми роззброєння та легалізації:

- КЦ повинен стати штабом для планування та проведення збройової амністії, визначаючи терміни, фінансування (можливо, з міжнародної допомоги) та відповідальних виконавців (НПУ, МОУ);

- він забезпечує системний облік зброї, що була вилучена/здана, контролюючи процес її безпечного знищення або передачі на баланс силових структур.

Таким чином, КЦ є комплексним інструментом державного контролю, який перетворює розрізнені дії окремих відомств на єдину, цілеспрямовану державну політику у сфері протидії незаконному обігу зброї.

3. Трансформація діяльності Національної поліції України у сфері протидії незаконному обігу зброї в умовах воєнного стану

У період воєнного стану діяльність Національної поліції України у сфері контролю над обігом зброї набуває подвійного характеру – з одного боку, це правозастосовна діяльність, спрямована на підтримання публічної безпеки, з іншого – адаптаційна функція, що вимагає оперативного реагування на зміну соціально-правових реалій. Визначаючи особливості діяльності Національної поліції України у сфері контролю над обігом зброї в умовах воєнного стану, варто вказати на таке:

1. Трансформацію правових режимів та оперативних завдань. Воєнний стан визначає особливий порядок обігу зброї, у якому окремі види вогнепальної зброї тимчасово передаються до рук цивільного населення для територіальної оборони чи самозахисту. Водночас Національна поліція України залишається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує контроль за обліком, видачею, зберіганням і поверненням такої зброї. Її функції зміщуються від суто дозвільних до превентивно-регулятивних, що передбачає постійний моніторинг та оцінку ризиків несанкціонованого використання озброєння;

2. Особливості дозвільної та облікової роботи. У воєнний період поліція здійснює спрощені процедури реєстрації, зберігаючи при цьому принцип персональної відповідальності кожного власника. Особливе значення має ведення оперативних реєстрів зброї, переданої добровольчим формуванням та цивільним особам, із фіксацією номера, моделі, балансової належності. Усі відомості зберігаються у централізованих базах даних, доступ до яких мають визначені підрозділи МВС;

3. Контроль за використанням та запобігання витоку зброї. В умовах активних бойових дій або переміщення підрозділів зброя стає об'єктом підвищеного криміногенного ризику. Поліція організовує комплекс оперативно-профілактичних заходів:

- перевірки збереження озброєння на складах, у територіальних громадах і добровольчих формуваннях;
- супровід перевезень та забезпечення охорони місць зберігання;
- оперативний облік втрат або вилучень зброї з наступною перевіркою її використання у кримінальних правопорушеннях;
- участь у спільних операціях із СБУ, ДБР та військовою службою

правопорядку з метою нейтралізації незаконних каналів обігу зброї;

4. Реагування на надзвичайні ситуації та стабілізаційні заходи. Після активної фази бойових дій поліцейські підрозділи переходять до режиму стабілізації: виявлення, вилучення й документування фактів незаконного зберігання, обліку «воєнної» зброї, що потрапила у цивільне середовище. Цей процес супроводжується амністійними механізмами – добровільною здачею, декларуванням, викупом або знищенням. Здійснюється також технічна експертиза та ідентифікація зброї, щоб запобігти її подальшому нелегальному використанню;

5. Інформаційно-комунікаційну діяльність. В умовах воєнного стану поліція не лише виконує силові функції, але й виступає комунікатором між державою та громадою. Інформаційні кампанії, спрямовані на формування культури безпечного поводження зі зброєю, довіри до державних інституцій і свідомого ставлення до відповідальності за її зберігання, стають елементом безпекової політики;

6. Міжвідомчу взаємодію. Контроль за обігом зброї в умовах воєнного стану здійснюється у взаємодії з Міністерством оборони України, Службою безпеки України, прикордонною службою, митними та судово-експертними органами. Координаційні ради при обласних військових адміністраціях дозволяють оперативно реагувати на випадки втрати або незаконного володіння зброєю;

7. Етичний та психологічний аспекти діяльності. Поліцейські діють у середовищі підвищеної соціальної напруги, тому професійна поведінка, виваженість рішень та психологічна готовність є не менш важливими, ніж правові знання. Успіх контролю над обігом зброї визначається рівнем довіри громадян до поліції та здатністю останньої забезпечувати баланс між безпекою суспільства і правами людини.

Отже, діяльність Національної поліції України у сфері контролю над обігом зброї під час дії воєнного стану є багатовимірним процесом, що поєднує правозастосування, превенцію, аналітику, комунікацію та міжнародну координацію. Від ефективності цієї діяльності залежить не лише рівень громадської безпеки сьогодні, а й криміногенна стабільність держави у післявоєнний період.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що у період воєнного стану діяльність Національної поліції України набула комплексного, міжвідомчого характеру. Основними трансформаційними напрямками стали:

1. Видача зброї цивільним особам та її облік. Поліція, згідно з наказом МВС № 175, забезпечила легальну передачу зброї громадянам, які беруть участь у територіальній обороні, добровольчих формуваннях

або охороні об'єктів критичної інфраструктури. Організовано електронний облік та звітність щодо виданої і поверненої зброї, що дозволило мінімізувати ризики її неконтрольованого розповсюдження після бойових дій;

2. Вилучення зброї з незаконного обігу. У зв'язку з воєнними діями значна кількість зброї потрапила до населення поза межами дозвільних процедур. Тому поліція здійснює:

- цільові оперативно-профілактичні заходи (операції «Зброя і вибухівка», «Арсенал»);
- добровільні кампанії зі здачі зброї, що залишилась у населення;
- облік і фіксацію знайденої, залишеної або трофейної зброї із подальшою передачею її до відповідних сховищ;

3. Контроль за зберіганням зброї у військових і цивільних структурах. Поліція спільно з військовими комендатурами здійснює перевірки місць зберігання зброї, боєприпасів і вибухових речовин, а також контроль за дотриманням вимог до безпеки їх перевезення та транспортування. На місцевому рівні активно діють мобільні групи поліції, які перевіряють законність обігу зброї в громадах і здійснюють превентивні заходи з недопущення її нелегального використання;

4. Цифровізація дозвільної системи. В умовах воєнного стану поліція активно використовує можливості Єдиного реєстру зброї для:

- моніторингу легального обігу зброї;
- обліку втраченої чи викраденої зброї;
- ідентифікації вилучених зразків;
- забезпечення аналітичної звітності для МВС України і правоохоронних структур.

Цифровізація дозвільної діяльності дозволила зберегти контрольну функцію поліції навіть за умов переміщення підрозділів, пошкодження інфраструктури чи обмеженого доступу до архівів.

У воєнний період поліція стала важливим координаційним центром між цивільними органами влади, підрозділами Збройних Сил України, Національної гвардії України, Державною прикордонною службою України, а також органами місцевого самоврядування. Взаємодія відбувається на підставі:

- рішень Ради національної безпеки і оборони України щодо оборонного планування;
- спільних наказів МВС України та Міністерства оборони України про порядок контролю за обігом зброї у прифронтових районах;
- меморандумів про співпрацю з органами місцевої влади, спрямованих на запобігання незаконному розповсюдженню зброї після

звільнення територій.

Особливу увагу поліція приділяє моніторингу зброї, що залишилася на територіях бойових дій, а також виявленню каналів її нелегального переміщення до мирних регіонів чи за кордон.

Варто зазначити, що у період воєнного стану діяльність Національної поліції України у сфері протидії незаконному обігу вогнепальної зброї зазнала системних трансформацій, що зумовлені не лише прийняттям Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України», а й оновленням положень Закону України «Про Національну поліцію» після 2022 р. Ці нормативні зміни заклали підґрунтя для інституційного переформатування ролі поліції – від класичного правоохоронного органу до багатофункціонального суб'єкта безпеки, здатного одночасно забезпечувати громадський порядок, контроль за обігом зброї, а також координацію взаємодії між державою та громадянами у сфері національної оборони.

Передусім, у результаті змін законодавства відбулася трансформація управлінсько-контрольної функції поліції. Відповідно до ст. ст. 1-1 та 1-2 Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» та ст. ст. 2, 23 і 24 Закону України «Про Національну поліцію» поліція стала центральним органом у системі МВС України, відповідальним за ведення обліку, декларування, вилучення та перевірку вогнепальної зброї, що перебуває у цивільному користуванні під час дії воєнного стану. Розширення її компетенції охоплює контроль за законністю походження зброї, проведення експертних перевірок, забезпечення її зберігання, утилізації чи повернення після скасування воєнного стану. Така діяльність стала проявом переходу від дозвільної моделі регулювання зброї до моделі кризового управління обігом озброєння, що відповідає умовам воєнного часу.

Також напрямом трансформації є посилення превентивно-правоохоронної функції поліції. Внесені до Закону України «Про Національну поліцію» після 2022 р. зміни (зокрема, до ст. ст. 23, 24, 25) закріпили за поліцією право застосовувати заходи адміністративного примусу для виявлення, вилучення й документування випадків незаконного обігу зброї, вибухових речовин і боєприпасів, а також право здійснювати перевірку документів і транспортних засобів у районах бойових дій чи на прифронтових територіях. Це свідчить про інституційну адаптацію поліції до умов воєнного стану, коли її функції виходять за межі класичного правопорядку й охоплюють елементи воєнно-громадської безпеки.

Важливою зміною стало також посилення комунікаційно-

партнерської взаємодії поліції з громадянами. Закон України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» створив нову модель співпраці між поліцією та суспільством, у межах якої цивільні особи зобов'язані повідомляти про знайдену зброю, декларувати її або передавати до органів поліції. Зі свого боку, Національна поліція України реалізує принципи відкритості та довіри, надаючи громадянам можливість легально оформити зброю, що тимчасово перебуває у їхньому володінні. Ця практика стала логічним продовженням концепції community policing, закріпленої у ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію», і трансформувала її у формат community security – безпекового партнерства в умовах війни.

Окрему увагу слід звернути на еволюцію юрисдикційно-правозастосовної функції поліції. Згідно зі ст. 3 Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» та ст. ст. 23 і 25 Закону України «Про Національну поліцію» саме поліція здійснює післявоєнну перевірку зданої зброї, визначає правомірність її набуття у власність, проводить облік, зберігання та утилізацію. Це формує основу для поствоєнного врегулювання обігу зброї та створює передумови для відновлення стабільної дозвільної системи. Водночас поліція зберігає юрисдикційні повноваження щодо притягнення до відповідальності осіб, які порушують встановлений порядок декларування чи здачі зброї.

Таким чином, трансформаційні процеси у діяльності Національної поліції України в умовах воєнного стану характеризуються розширенням її адміністративно-правових, юрисдикційних і превентивних повноважень, інтеграцією функцій кризового управління та контролю за зброєю, посиленням партнерства з громадськістю та інституційним переорієнтуванням на забезпечення внутрішньої безпеки держави. У результаті цих змін Національна поліція України перетворюється на ключового суб'єкта державної політики у сфері безпеки, який не лише запобігає незаконному обігу зброї, а й формує правові механізми її легалізації, відповідального використання та поступового повернення державі після завершення воєнних дій.

4. Прогнозування криміногенних ризиків, пов'язаних із нелегальним обігом зброї, у повоєнній Україні

Період після завершення воєнного конфлікту в Україні характеризуватиметься складними соціально-економічними, демографічними, психологічними та безпековими процесами, які зумовлюватимуть підвищення криміногенного потенціалу суспільства. У цьому контексті особливої актуальності набуває прогнозування криміногенних ризиків як інструмент стратегічного управління безпековими процесами та планування діяльності Національної поліції України й інших суб'єктів протидії злочинності.

Відновлення безпеки та правопорядку в Україні після завершення активної фази бойових дій вимагає глибокого аналізу та прогнозування криміногенних ризиків на основі викликів воєнного часу. Основним чинником, що формує ці ризики, є неконтрольований обіг вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових речовин у цивільному середовищі.

Прогнозування криміногенних ризиків полягає у виявленні, кількісній та якісній оцінці чинників, що можуть призвести до зростання злочинності або появи нових її форм, а також у розробленні превентивних заходів для їх усунення чи мінімізації. Метою такого прогнозування є своєчасне реагування органів публічної влади на зміни у соціальному середовищі, формування адекватної системи профілактики правопорушень і збереження громадської безпеки.

До основних чинників, що впливатимуть на криміногенну ситуацію в Україні після війни, належать:

- поширення зброї серед цивільного населення, у тому числі незаконно вилученої чи вивезеної з районів бойових дій. Цей чинник є ключовим каталізатором зростання злочинності, пов'язаної з незаконним обігом зброї. Очікується збільшення кількості випадків зберігання, носіння, збуту та використання незареєстрованої вогнепальної зброї. Наявність великої кількості зброї на руках у цивільного населення створює сприятливе середовище для формування нелегальних каналів торгівлі, обміну або оренди зброї, а також для виникнення озброєних злочинних угруповань;

- соціально-економічна нестабільність, пов'язана з безробіттям, руйнуванням інфраструктури, зниженням рівня доходів та якості життя. Погіршення економічного становища сприятиме підвищенню рівня майнових та насильницьких злочинів із використанням зброї. Безробіття та злиденність можуть підштовхувати окремих громадян до участі в

незаконних схемах збуту зброї або використання її для кримінального збагачення. Водночас зниження довіри до державних інституцій може стимулювати тінізацію суспільних відносин, зокрема у сфері озброєння;

- психологічна травматизація населення, що зумовлює підвищення агресивності, зниження рівня толерантності й емоційної стійкості. Поширення посттравматичних розладів серед населення, особливо поміж ветеранів і осіб, які пережили бойові дії, створює ризик імпульсивного або агресивного використання зброї. Це може призвести до зростання кількості побутових, сімейних і міжособистісних конфліктів із застосуванням вогнепальної зброї, а також до несанкціонованих її обмінів чи продажів у стані афекту;

- зростання міграційних процесів, у тому числі повернення ветеранів, внутрішньо переміщених осіб, трудових мігрантів. Активні переміщення населення ускладнюють контроль за наявністю та переміщенням зброї. Повернення військовослужбовців із зон бойових дій може супроводжуватися випадками незаконного перевезення трофейної або службової зброї. Водночас внутрішньо переміщені особи можуть ставати об'єктами маніпуляцій із боку кримінальних структур, які займаються збутом зброї;

- корупційні прояви під час розподілу міжнародної допомоги, відбудови територій та відновлення бізнесу. Корупція у сфері контролю за відновленням та реконструкцією створює ризики легалізації незаконного обігу зброї шляхом використання «тіньових» схем постачання. Можливе формування корупційних зв'язків між посадовими особами та злочинними угрупованнями для прикриття нелегального переміщення зброї через контрольні пункти, склади чи логістичні об'єкти;

- активізація організованої злочинності, зокрема у сферах контрабанди зброї, наркотиків, торгівлі людьми, нелегальної міграції. Організовані злочинні угруповання використовуватимуть зброю як засіб забезпечення власної діяльності та як товар для нелегального обігу. Зростатиме ризик формування транснаціональних каналів контрабанди зброї через державний кордон, а також її використання у розбійних нападках, вимаганні, рейдерстві. Очікується збільшення кількості злочинів, учинених із застосуванням автоматичної або спеціальної військової зброї;

- кіберзлочинність, яка може набути нових масштабів через цифровізацію державних і фінансових сервісів. Цифровізація створює нові можливості для незаконного обігу зброї через онлайн-платформи, закриті форуми, даркнет або соціальні мережі. Існує загроза

використання криптовалют для фінансування нелегальних угод, а також фальсифікації дозволів і реєстраційних документів. Це потребує посилення кіберполіцейського контролю та створення єдиної системи моніторингу цифрового обігу зброї.

Поліцейські та аналітичні підрозділи мають застосовувати комплексний підхід до оцінки криміногенних ризиків, що поєднує:

- соціологічний моніторинг настроїв і поведінкових тенденцій у громадах;
- кримінологічний аналіз динаміки, структури та географії злочинності;
- базу даних ризикових груп населення (ветерани, молодь, особи, що пережили бойові дії, переселенці тощо);
- геоінформаційне моделювання (GIS) для просторової візуалізації криміногенних зон;
- прогностичне моделювання (predictive policing) із використанням аналітичних алгоритмів і штучного інтелекту;
- індикаторний аналіз, що дозволяє визначати рівень латентності злочинності та потенційну кримінальну активність.

Отже, Національна поліція України є ключовим суб'єктом прогнозування та нейтралізації криміногенних загроз у післявоєнний період. Основні напрями її діяльності мають передбачати:

- створення аналітичних центрів ризик-менеджменту при головних управліннях поліції;
- налагодження обміну інформацією між поліцією, СБУ, прикордонною службою, органами місцевого самоврядування та міжнародними партнерами;
- впровадження системи раннього попередження злочинів, пов'язаних із незаконним обігом зброї та вибухових матеріалів;
- проведення комплексних профілактичних операцій із виявлення зброї, повернення її до легального обігу;
- посилення кадрової та психологічної готовності особового складу до роботи в умовах соціальної напруги;
- розвиток співпраці з громадами за моделлю Community Policing для підвищення рівня довіри до поліції та ефективності превентивних заходів.

Запровадження системного підходу до прогнозування криміногенних ризиків дозволить:

- сформувати національну систему кримінологічного моніторингу;
- попередити виникнення нових кримінальних осередків;
- оптимізувати розподіл сил і ресурсів поліції;

- знизити рівень рецидивної, насильницької та збройної злочинності;

- забезпечити стійкість громад до викликів післявоєнного періоду.

Управління прогнозованими ризиками вимагає застосування превентивних заходів, як-от:

- розробка комплексної Національної стратегії протидії незаконному обігу вогнепальної зброї: створення єдиної, скоординованої програми контролю за стрілецькою зброєю та легкими озброєннями, що охоплює амністію, легалізацію, облік та знищення;

- стимулювання добровільної здачі: забезпечення стовідсоткової гарантії анонімності та звільнення від відповідальності для осіб, які добровільно здають незареєстровану зброю. Можливе запровадження програми «Зброя в обмін на інструменти» або передбачення грошової винагороди за прикладом міжнародного досвіду;

- психологічна підтримка та реінтеграція: обов'язкова психологічна діагностика та реабілітація військовослужбовців та ветеранів із метою зниження ризику агресивної поведінки та скоєння злочинів;

- посилення прикордонного та митного контролю: створення спеціалізованих підрозділів для запобігання контрабанді зброї через західний кордон з використанням міжнародної допомоги та досвіду (зокрема, з Балканських країн).

Таким чином, прогнозування криміногенних ризиків має стати невід'ємним елементом державної політики безпеки у повоєнній Україні, що забезпечить превентивний характер діяльності поліції та зміцнення правопорядку в суспільстві.

5. Міжнародний досвід діяльності поліції у сфері протидії нелегальному обігу зброї

Досвід зарубіжних держав свідчить, що ефективна протидія нелегальному обігу зброї ґрунтується на комплексному поєднанні законодавчих, організаційних, профілактичних та інформаційно-просвітницьких заходів, у яких центральне місце займає поліція. Ключовим чинником успіху виступає міжвідомча взаємодія, поєднана з міжнародним співробітництвом, контролем над виробництвом, переміщенням, зберіганням і знищенням зброї.

1. Європейський підхід

У державах Європейського Союзу діяльність поліції спрямована на реалізацію вимог Директиви ЄС 91/477/ЄЕС (у редакції 2017/853), що встановлює уніфіковані стандарти обліку та контролю за зброєю. На національному рівні функціонують системи централізованої реєстрації зброї (наприклад, у Польщі, Словаччині, Чехії), електронні бази даних та механізми простежуваності. Важливим напрямом є проведення періодичних кампаній добровільної здачі зброї, які супроводжуються амністією та роз'яснювальною роботою серед населення.

2. Досвід держав Південно-Східної Європи

Після збройних конфліктів 1990-х років країни Балканського регіону (Хорватія, Боснія і Герцеговина, Сербія, Північна Македонія, Косово) розробили комплексні програми з вилучення незаконної зброї. Так, у Хорватії з 2007 р. діє проєкт «Менше зброї – менше трагедій», який реалізується поліцією спільно з ПРООН. Кампанія охоплює широку інформаційну діяльність, безоплатне прийняття зброї у громадян без загрози притягнення до відповідальності та належне знищення вилучених боєприпасів. Подібний проєкт «Шануй життя, а не зброю» впроваджено у Боснії і Герцеговині.

Поліція Сербії у 2023 р. реалізувала масштабну національну акцію зі здачі нелегальної зброї, що дозволила вилучити понад 80 тис. одиниць. Практика довела результативність поєднання адміністративних і соціально-комунікативних заходів.

3. Північноамериканський досвід

У США та Канаді поліцейські підрозділи активно залучені до програм Gun Buyback («викуп зброї»), метою яких є зменшення кількості вогнепальної зброї серед населення. Поліція співпрацює з місцевими органами влади та громадськими об'єднаннями, забезпечуючи безпечну передачу зброї й анонімність громадян. Важливим елементом є інформаційно-аналітичні бази (наприклад, Національна інтегрована система балістичних досліджень США – NIBIN), що дозволяють відстежувати обіг зброї та розкривати злочини, пов'язані з її використанням.

4. Ізраїльська модель

Поліція Ізраїлю здійснює жорсткий контроль за реєстрацією зброї, запроваджує автоматизовану систему дозволів, проводить перевірки умов зберігання, а також регулярно організовує заходи з добровільної здачі нелегальної зброї. Поряд із цим реалізуються просвітницькі програми серед молоді, спрямовані на формування культури безпечного поводження зі зброєю.

Успішна практика зарубіжних країн свідчить, що провідна роль поліції у протидії нелегальному обігу зброї полягає у:

- постійному моніторингу ринку зброї та обліку її власників;
- створенні умов для добровільного здавання зброї без страху покарання;
- використанні медіа та соціальної реклами для формування негативного ставлення до незаконного володіння зброєю;
- міжвідомчій та міжнародній координації з митними, прикордонними та військовими структурами;
- прозорій системі знищення вилученої зброї під контролем поліції та громадськості.

Зазначений досвід є корисним для подальшого реформування діяльності Національної поліції України у частині запобігання нелегальному обігу зброї та формування суспільної довіри до правоохоронних органів.

Варто наголосити, що контроль за обігом вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових речовин у післявоєнний період є критично важливим для стабілізації ситуації з безпекою, зниження рівня злочинності та забезпечення миру. Світова спільнота, особливо країни, що пережили збройні конфлікти (зокрема, на Балканах, Близькому Сході та у Східній Європі), накопичила значний досвід у застосуванні заходів стимулювання та заохочення населення до добровільної здачі нелегальної зброї.

Розглянемо приклади окремих держав щодо реалізації заходів протидії нелегальному обігу зброї у післявоєнний період.

1. Досвід Республіки Хорватія: інформаційні кампанії та анонімна здача

Республіка Хорватія, як країна з післявоєнним досвідом, демонструє один із найефективніших підходів, поєднуючи законодавче регулювання та масштабну інформаційну кампанію.

- Нормативне регулювання: основним актом є Закон «Про придбання та зберігання зброї громадянами» 2018 р. Згідно з цим документом громадянин, який незаконно володіє зброєю категорій А, В і С, зобов'язаний повідомити про її зберігання до найближчого відділу поліції для подальшої здачі або деактивації.

- Принцип добровільності: якщо громадянин добровільно заявив про здачу такої зброї та боєприпасів, проти нього не порушується будь-яке провадження (адміністративне чи кримінальне).

- Проєкт «Менше зброї, менше трагедій»: комплексна кампанія, котру було розпочато у 2007 р. та модернізовано у 2020 році (з новим

гаслом «Зроби своє довкілля безпечним»). Кампанія отримала додаткове фінансування від ЄС та ПРООН.

- Механізм анонімної здачі: громадянам заборонено приносити зброю та вибухівку до відділів поліції самостійно. Вони повинні повідомити про це за номером «192», а поліцейські у цивільному на транспортному засобі без поліцейських знаків приїжджають в узгоджене місце, щоб забезпечити безпечну здачу зброї та анонімність громадян-заявників.

- Результати: за період із 2007 до 2022 р. громадяни добровільно здали понад 6,1 т вибухівки, 16,5 тис. одиниць вогнепальної зброї та понад 6 млн одиниць боєприпасів.

2. Досвід Словацької Республіки: легалізація зброї під час амністії

Словацька Республіка застосовує практику *збройової амністії* (приблизно раз на чотири роки) як ефективний спосіб зменшення незаконного обігу зброї.

- Процедура амністії: особа, яка добровільно здала зброю під час амністії, має можливість подати заяву на видачу дозволу (ліцензії) на цю зброю.

- Легалізація: Міністерство внутрішніх справ без визначення походження зброї видає дозвіл, якщо особа, яка подала заяву, відповідає всім умовам, передбаченим законодавством для власників зброї.

- Подальша доля зброї: якщо особі відмовляють у видачі дозволу на зберігання зброї, вона має можливість продати її або передати у власність державі.

3. Досвід Республіки Молдова: акцент на реєстрацію та міжнародні проєкти

У Молдові після Придністровського конфлікту спостерігалось значне збільшення незареєстрованої зброї.

- Закон про амністію/легалізацію: був прийнятий закон, що дозволив особам, які добровільно здали незаконну зброю, зареєструвати її після проходження встановлених процедур, що сприяло свідомій легалізації.

- Міжнародна підтримка: Молдова активно залучає міжнародні програми з контролю за легкими озброєннями, зокрема ініціативи, фінансовані ЄС та реалізовані за підтримки ПРООН через SEESAC (Центр контролю за озброєнням у Південно-Східній Європі). Ці проєкти спрямовані на збір та знищення незаконної зброї.

4. Досвід Республіки Боснія і Герцеговина: децентралізація регулювання

У Боснії і Герцеговині, через особливості територіального устрою (два автономні утворення та 10 кантонів), немає єдиного кодифікованого нормативного акта про обіг зброї; натомість кожний кантон має свій закон.

– Амністія та звільнення від відповідальності: фізичні та юридичні особи, які незаконно зберігають зброю, боєприпаси та вибухові пристрої, можуть добровільно повідомити про них органи поліції для подальшого знищення або виведення з ладу. У разі добровільної заяви особа не підлягає юридичній відповідальності.

– Знайдена зброя: якщо власника знайденої зброї не виявлено протягом одного року, вона передається уповноваженій комісії для вирішення її подальшого статусу (знищення, реалізація, деактивація).

5. Досвід Республіки Грузія: законодавче звільнення від кримінальної відповідальності.

Грузія, так само як і інші країни з досвідом військових конфліктів (Абхазія, Південна Осетія), зіткнулася з проблемою поширення нелегальної зброї.

– Звільнення від відповідальності: згідно з Кримінально-процесуальним кодексом Грузії особи, які добровільно здають вогнепальну зброю до поліції, звільняються від кримінальної відповідальності.

Отже, успішний міжнародний досвід базується на поєднанні правових, стимулюючих та технічних заходів, як-от: законодавче закріплення амністії, активні та анонімні кампанії зі здачі, співпраця з міжнародними партнерами та наявність чітких, комісійних процедур для подальшої долі зброї (знищення, передача чи продаж).

6. Пропозиції для вдосконалення діяльності Національної поліції України у сфері протидії нелегальному обігу зброї

Ефективна протидія незаконному обігу вогнепальної зброї потребує комплексного вдосконалення законодавчих, організаційних і нормативно-правових механізмів. Після завершення активної фази збройних конфліктів питання контролю над обігом зброї набуває стратегічного значення для відновлення правопорядку, стабільності та публічної безпеки. Повоєнний період супроводжується масовим розповсюдженням зброї, руйнуванням соціальних/інфраструктурних зв'язків та підвищеним ризиком криміналізації зброї. Для мінімізації загроз необхідний комплексний підхід: законодавчі зміни + адміністративні інструменти + операційні практики + інформаційні кампанії + міжнародне співробітництво. Діяльність Національної поліції України, в свою чергу, має бути спрямована на формування цілісної системи державного контролю, профілактики та правового регулювання у сфері обігу зброї.

З огляду на проаналізовані нормативно-правові та організаційні недоліки, а також міжнародний досвід (Словаччини, Боснії та Герцеговини, Грузії, Сербії, Хорватії, Ізраїлю тощо) пропонується:

1. Удосконалення законодавчого забезпечення:

1) *оптимізація норм Кримінального кодексу України.* Доцільним є внесення змін до ч. 3 ст. 263 КК України, зокрема уточнення формулювання «без передбаченого законом дозволу», що сприятиме усуненню неоднозначності у правозастосуванні та забезпечить уніфіковану судову практику;

2) *уточнення правового статусу цивільної зброї в умовах особливого періоду.* Необхідно законодавчо визначити зміст поняття «декларування зброї» у Законі України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» та переглянути відповідний механізм. Доцільним є запровадження обов'язкової передачі зброї на реєстрацію з подальшим вирішенням питання про можливість її легального використання громадянами у період збройної агресії;

3) *прийняття або уточнення інституційного (рамкового) закону про обіг зброї,* адже відсутність повного інституційного закону створює правову невизначеність і ускладнює застосування норм (наприклад, тлумачення «дозволу» в ст.263 КК України). Такий законодавчий акт має визначати основні терміни («добровільна здача», «амністія», «легалізація», «оплатне вилучення», «декларування»), процедури спадкування, порядок компенсацій та джерела фінансування

викупу. Можливе також доопрацювання законопроекту № 5708 «Про право на цивільну вогнепальну зброю». Розроблення сучасного й системного підходу до регулювання обігу цивільної зброї потребує ухвалення цього законопроекту з урахуванням висновків комітетів Верховної Ради України. Особливу увагу слід приділити визначенню термінів, процедур добровільної здачі та легалізації зброї, а також визначенню суб'єктного складу та етапів реалізації таких процедур;

2. Розвиток нормативно-правової бази МВС України

З огляду на відсутність комплексного нормативного регулювання обігу зброї на підзаконному рівні необхідним є розроблення нового відомчого акта – *Інструкції щодо порядку здачі, приймання, зберігання, обліку, знищення та реалізації вилученої, добровільно зданої, знайденої чи успадкованої зброї та боєприпасів*.

Пропонується передбачити такі ключові положення:

1) *вилучення зброї за місцем її фактичного знаходження (house-collection model)*. Така практика, що успішно застосовується в Сербії, Хорватії та Ізраїлі, свідчить, що виїзд патруля/спеціалізованої групи для прийому зброї підвищує готовність людей здати нелегальну зброю і мінімізує ризики зловживань та спроб приховати незаконне носіння зброї під виглядом її добровільної здачі. Доцільними кроками будуть такі: організувати мобільні бригади (невідомі автомобілі/цивільний вигляд), визначити процедуру виїзду та безпечної передачі – юридичні гарантії (анонімність, відсутність переслідування);

2) *стандартизація порядку приймання добровільно зданої зброї*. Доцільно визначити алгоритм дій уповноважених осіб, розробити уніфіковані форми документів щодо приймання зброї та боєприпасів;

3) *регламентація періодичності та форм проведення заходів із добровільної здачі зброї*. Інструкція має передбачати як інформаційні кампанії, так і практичні заходи зі створення тимчасових або постійних пунктів приймання;

3. Створення додаткових державних механізмів детінізації обігу зброї

Для підвищення результативності роботи у сфері вилучення незаконної зброї пропонується підняти це питання на загальнодержавний рівень шляхом:

1) *розроблення та впровадження Державної програми з детінізації обігу зброї до 2029 року*. Програма має містити комплекс організаційних, інформаційних та правоохоронних заходів, спрямованих на зменшення обсягів нелегальної зброї та посилення міжвідомчої координації;

2) *розширення кола суб'єктів, залучених до виконання програми.*

Окрім Національної поліції України, до процесу детінізації мають бути залучені інші органи державної влади, що підвищить ефективність та системність реалізованих заходів;

3) *забезпечення інформаційно-просвітницької інфраструктури.*

Програма повинна передбачати створення вебпорталу, інформаційних ресурсів, консультаційних пунктів та стаціонарних/мобільних місць прийому зброї. Прикладом успішної практики може слугувати Національна програма збройної амністії Австралії, що ґрунтується на функціонуванні централізованого онлайн-порталу для громадян;

4. Удосконалення внутрішніх процедур Національної поліції України, з цією метою:

1) розробити алгоритми оперативного реагування на інформацію про наявність нелегальної зброї серед цивільного населення;

2) розробити стандарти безпечного зберігання та інвентаризації вилученої/зданої зброї, а саме: затвердити норми обліку, періодичні інвентаризації, охорону складів; визначити відповідальних осіб;

3) запровадити прозору процедуру утилізації/знищення зброї, яку можна реалізувати шляхом публічної протоколізації знищення, участі комісії, фотофіксації, складання актів знищення; передбачити можливість передачі придатної зброї державним структурам (МВС України/Міноборони) згідно з чіткими критеріями;

4) запровадити систематичні аналітичні перевірки джерел походження зброї, вилученої після конфлікту;

5) посилити кадрову та технічну підготовку працівників підрозділів контролю за обігом зброї, зокрема через навчальні модулі з післяконфліктного роззброєння;

6) удосконалити взаємодію між слідчими, дозвільною системою, експертною службою та органами прокуратури.

5. Розвиток партнерства з громадянським суспільством (community policing), а саме:

1) сприяти участі громадських організацій та ЗМІ у популяризації програм добровільної здачі зброї, зокрема шляхом створення національної інформаційної кампанії, цільових повідомлень для регіонів із високою кількістю нелегальної зброї, відкриття безкоштовних номерів телефонів/онлайн-платформ для анонімних повідомлень (приклад: 0800/«192»/«122»);

2) реалізовувати просвітницькі заходи, як-от навчальні заняття, із залученням лідерів громад, організовувати роботу з ветеранами та

переселенцями; залучати неурядові організації та міжнародних партнерів для підвищення довіри до Національної поліції України;

3) створити консультативні ради при територіальних підрозділах поліції для обговорення питань контролю за обігом зброї;

4) забезпечити відкритість статистичних даних про результати вилучення та легалізації зброї.

6. Посилення міжнародного співробітництва і контролю кордонів:

1) посилення митного та прикордонного контролю, обмін інформацією можливі завдяки узгодженню механізмів безпекового контролю на кордоні, участі у спільних операціях (ЕМРАСТ тощо), інтеграції з INTERPOL/Europol;

2) технічна підтримка і фінансування від міжнародних партнерів шляхом залучення ПРООН/SEESAC/ЄС/донорів для фінансування кампаній, навчання, закупівлі обладнання, програм викупу/знищення зброї.

Застосування зазначених заходів дозволить створити сталу систему контролю за обігом зброї після збройного конфлікту, знизити рівень її нелегального використання, підвищити рівень безпеки в громадах та зміцнити довіру населення до Національної поліції України.

Підсумовуючи, варто виокремити заключні пріоритети впровадження:

1. Найперші пріоритети (перші 6 місяців): затвердження Інструкції МВС України (про прийом/облік/знищення), запуск національної кампанії добровільної здачі, створення мобільних бригад прийому;

2. Середньострокові (6–18 місяців): розробка та запуск централізованого реєстру, запуск державної програми детінізації до 2029 р.;

3. Довгострокові: законотворчі зміни щодо інституційного регулювання обігу зброї, стійке фінансування програм та інтеграція з європейськими/міжнародними практиками.

7. Підготовка Національної поліції України до проведення збройової амністії після скасування воєнного стану

Підготовка Національної поліції України до масового вилучення зброї військового походження та проведення збройової амністії є критичним етапом стабілізації безпекової ситуації в державі. Ця підготовка має бути комплексною, базуватися на міжнародному досвіді та охоплювати нормативні, організаційні та логістичні аспекти.

1. Нормативно-правова підготовка та визначення умов

НПУ має забезпечити створення чітких законодавчих умов, котрі гарантуватимуть успіх амністії, що передбачає:

- **розробку закону/постанови про амністію.** Необхідне термінове ухвалення спеціального нормативно-правового акта (Закону України або постанови Кабінету Міністрів України), який чітко визначить терміни, умови та механізми проведення збройової амністії (наприклад, на період від 3 до 6 місяців);

- **гарантії непереслідування.** Вкотре необхідно акцентувати в нормативно-правових актах на принципі повного звільнення від кримінальної та адміністративної відповідальності особи, яка добровільно здала незареєстровану зброю, боєприпаси чи вибухові речовини (положення ч. 3 ст. 263 КК України). Це є ключовим фактором довіри населення;

- **чітке визначення об'єкта амністії.** У нормативному акті слід розмежувати:

- зброю, що підлягає добровільній здачі з подальшим знищенням (якщо вона військового походження або є непридатною);

- зброю, що підлягає легалізації/реєстрації (якщо вона є дозволеною до цивільного обігу та власник відповідає кваліфікаційним вимогам);

- **створення механізму компенсації/стимулювання.** Слід передбачити можливість грошової компенсації або товарного обміну («зброя в обмін на інструменти/побутову техніку»), що значно посилює мотивацію населення (за прикладом Австралії та деяких країн Африки).

2. Організаційно-кадрова та логістична підготовка

НПУ повинна завчасно підготувати внутрішню інфраструктуру для масового приймання та обліку зброї:

- **створення спеціальних пунктів приймання.** Організувати достатню кількість стаціонарних та мобільних пунктів приймання зброї, розташованих поза основними відділами поліції, щоб уникнути черг та знизити психологічний тиск на громадян. Пункти мають бути обладнані

для безпечного зберігання та первинного технічного огляду зброї;

- **навчання персоналу.** Провести спеціалізоване навчання співробітників НПУ (патрульних, поліцейських офіцерів громади, дозвільної системи, криміналістів) за такими напрямками:

- *процедура анонімної здачі.* Навчання правилам прийому зброї з мінімальною ідентифікацією заявника, включно з виїздом на місце здачі у цивільному транспорті (за досвідом Хорватії);

- *ідентифікація та документування.* Навчання первинному обліку, фотофіксації, опису та пакуванню зброї військового походження;

- **логістика та безпека зберігання.** Забезпечити посилені потужності для тимчасового зберігання великих обсягів вилученої зброї та боєприпасів, зараховуючи використання спеціалізованих складів та сховищ із відповідним рівнем охорони.

3. Інформаційна та комунікаційна кампанія

Успіх амністії критично залежить від масової, послідовної та довірчої комунікації з населенням. Це, у свою чергу, передбачає:

- **створення єдиного інформаційного центру.** Запуск цілодобової гарячої лінії та спеціалізованого вебпорталу з детальною інформацією про умови амністії, пункти здачі та гарантії;

- **максимальну агітацію.** Проведення потужної та різнопланової медіакампанії (із використанням телебачення, радіо, соціальних мереж, зовнішньої реклами) з акцентом на безпеку громади та звільнення від відповідальності (наприклад, під гаслом «Зброя – ворог у мирний час» або «Здай зброю – отримай безпеку»);

- **залучення лідерів думок та ветеранів.** Співпраця з ветеранськими спілками, лідерами громадської думки та відомими особами для підвищення довіри до програми та закликів до відповідальності.

Тільки завдяки завчасно спланованій, чітко регламентованій та активно комунікованій програмі збройової амністії НПУ зможе мінімізувати криміногенні ризики, пов'язані з неконтрольованим обігом зброї, і забезпечити повернення до публічної безпеки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. В Ізраїлі полегшують правила видачі дозволів на носіння особистої зброї. *ZBROYA.info*. URL : https://zbroya.info/uk/blog/23530_v-izrayili-polegshuiut-pravila-vidachi-dozvoliv-na-nosinnia-osobistoyi-zbroyi/.

2. Войцеховський Б. О. Кримінологічна характеристика злочинів проти життя та здоров'я особи, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї, та запобігання їм : дис. ... д-ра філос. : 081 Право / Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2024. 225 с.

3. Джафарова О. В., Дунаєва Т. Є. Запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї в умовах повномасштабної агресії РФ проти України. *Наукові перспективи*. 2023. № 11 (41). С. 848–857.

4. Дрок І. С. Діяльність Національної поліції України щодо стабілізації незаконного обігу вогнепальної зброї // *Activities of law enforcement agencies to ensure public safety and order during the legal regime of martial law : scientific monograph*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2024. 476 p. С. 80–100.

5. Дрок І. С., Бугайчук К. Л., Ганжа Т. В. та ін. Методи і форми роботи органів (підрозділів) Національної поліції України щодо стабілізації незаконного обігу вогнепальної зброї та реалізації повоєнного роззброєння цивільного населення, заходи стимулювання та заохочення населення до здачі зброї на основі міжнародного досвіду : метод. рекомендації. Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 60 с.

6. Дрок І. С., Бугайчук К. Л., Джафарова О. В. та ін. Міжнародний досвід та практика в післявоєнний період вилучення, прийняття у населення вогнепальної зброї, боєприпасів, у тому числі невстановленого походження, що опинилися у їхньому володінні з різних причин (знайдені, передані тощо) : наук. дослідження. Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 124 с.

7. Дрок І. С., Бугайчук К. Л., Джафарова О. В. та ін. Необхідні зміни в національному законодавстві для заохочення (стимулювання) Національною поліцією України населення до здачі (виведення з «тіні») вогнепальної зброї, боєприпасів на засадах партнерства, спрямованої на задоволення їхніх потреб у публічній безпеці та порядку : наук. дослідження. Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 32 с.

8. Євдокімова О. О. та ін. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посібник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2018. 426 с.

9. За нелегално држање оружја казне се поопштравају. *Политика*. URL : <https://www.politika.rs/scc/clanak/567731/oruzje-zakon-kazne>.
10. Закон за доброволно предавање и собирање огнено оружје, муниција и експлозивни материји и за легализација на оружјето. *De jure*. URL : <https://tinyurl.com/23pedgy8>.
11. Закон за оружјето. *Службен весник на Република Северна Македонија*. 2005. № 7. URL : <https://dejure.mk/zakon/zakon-za-oruzhjeto>.
12. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2024 році. URL : https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit_2024/zvit-npu-2024.pdf.
13. Когут Я. М., Борисюк О. М., Жидецький Ю. Ц. та ін. Психологічні особливості комунікації в діяльності оперативного працівника поліції : метод. рекомендації. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 112 с.
14. Когут Я. М. та ін. Професійно-психологічна підготовка поліцейського : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2022. 403 с.
15. Контроль за обігом вогнепальної зброї в умовах воєнного стану та післявоєнний період: наук.-практ. рекомендації / уклад. : А. Алексеєнко, О. Бочковий, І. Дрок та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 56 с.
16. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
17. Миронюк С. А., Кобрусєва Є. А. Перспективи запровадження обігу цивільної вогнепальної зброї в Україні та нові виклики для поліції у цій сфері. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 344–347. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/80>.
18. МУП предузео низ мера након трагичних догађаја у Србији у мају 2023. године. *Влада Републике Србије*. URL : <https://tinyurl.com/2ausab8f>.
19. Национална стратегија за контрола на мало и лесно оружје (мло) и национален акционен план 2022-2024. *Министерство за дигитална трансформација на Република Северна Македонија*. URL : <https://portal.mdt.gov.mk/post-body-files/strategii-file-zdgj.pdf>.
20. Питання реалізації постанови Кабінету Міністрів України від 20 січня 2016 року № 18 : наказ Міністерства оборони України від 18 вересня 2020 р. № 340. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0923-20#n2>.
21. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду у справі № 756/15397/19 від 11 жовтня 2023 р. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114292175>.
22. Предаја нерегистрованог оружја и муниције. *Република Србија*.

Министерство унутрашних послова. URL : <https://tinyurl.com/25ja9t53>.

23. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.

24. Про внесення зміни до статті 263 Кримінального кодексу України щодо скасування відповідальності у випадках добровільної здачі зброї, бойових припасів, вибухових речовин або пристроїв : Закон України від 24.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2150-20#Text>.

25. Про встановлення винагороди за добровільно передану Збройним Силам України придатну для застосування бойову техніку держави-агресора : Закон України від 01.04.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2172-20#Text>.

26. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України : Закон України від 03.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20#Text>.

27. Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України : наказ МВС України від 11.10.2018 № 828. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1249-18#Text>.

28. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : наказ МВС України від 21.08.1998 № 622. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>.

29. Про затвердження Положення про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ : наказ МВС України від 10.01.2022 № 2. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-22#Text>.

30. Про затвердження Порядку отримання вогнепальної зброї і боєприпасів цивільними особами, які беруть участь у відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав: наказ МВС України від 07.03.2022 № 175. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0295-22#Text>.

31. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>.

32. Про утворення Координаційного центру з питань протидії незаконному обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї : постанова Кабінету Міністрів України від 05.07.2024 № 790. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/790-2024-%D0%BF#Text>.

33. Проект Закону про обіг цивільної вогнепальної зброї та бойових припасів до неї від 06.11.2020 № 4335. URL : <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/pubFile/352921>.

34. Проект Закону про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю від 13.07.2021 № 5708-1. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72481.

35. Проект Закону про право на цивільну вогнепальну зброю від 25.06.2021 № 5708. URL : <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27190>.

36. Протидія незаконному обігу зброї: МВС та SEESAC узгодили план співробітництва. *Головне управління Національної поліції в Кіровоградській області*. URL : <https://kg.npu.gov.ua/news/protydiia-nezakonnomu-obihu-zbroi-mvs-ta-seesac-uzghodyly-plan-spivrobitnytstva>.

37. Санакоєв Д. Нормативно-правові аспекти врегулювання обігу зброї в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. Спец. вип. № 2. С. 224–230.

38. Трагедія у Београду: Влада Србије усвоїла низ мера, мораторијум на издавање дозвола за оружје, промене у кривичном закону. *BBC*. URL : <https://www.bbc.com/serbian/cyr/srbija-65476544>.

39. Ускоро нови Закон о оружју и муницији. *Минић*. URL : <https://tinyurl.com/28l4hzue>.

40. Фоменко А. Є., Бахчев К. В., Дудоров О. О., Камишанський О. Ю., Бочковий О. В. та ін. Діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї : навч.-практ. посібник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 112 с.

41. Чепіжко А. А. Адміністративні послуги МВС у сфері ліцензування об'єктів дозвільної системи : дис. ... д-ра філос. : 081 Право / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро, 2023. 304 с.

42. Чувањето оружје дома е лажна безбедност – да се поседува не значи и да се употребува. *Само прашај*. URL : <https://tinyurl.com/2xh3xtkb>.

43. Шиць О. Незаконний обіг зброї як загроза національній безпеці. Цілі державної політики в сфері контролю за обігом зброї, повноваження державних органів в цій сфері. *СЕНСС – Центр*

безпекових досліджень. URL : <https://censs.org/nezakonnyy-obih-zbroiyak-zahroza-natsionalniy-bezpetsi/>.

44. Шумейко Т. А. Адміністративно-правові засади формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2022. 36 с.

45. 2024 Connecticut General Statutes Title 29 – Public Safety and State Police Chapter 529 – Division of State Police Section 29-36k. – Transfer, delivery or surrender of firearms or ammunition by persons ineligible to possess firearms or ammunition. Request for return of firearms or ammunition. Destruction of firearms or ammunition. Penalty. *Justia*. URL : <https://law.justia.com/codes/connecticut/title-29/chapter-529/section-29-36k>.

46. About the Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives. *ATF*. URL : <https://www.atf.gov>.

47. Arms Availability and the Situation of Civilians in Armed Conflict. A study by the ICRC. ICRC, 1999. 31 p. URL : [icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/icrc_002_0734_arms_availability.pdf](https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/icrc_002_0734_arms_availability.pdf).

48. Assault-Style Firearms Compensation Program. *Government of Canada*. URL : <https://www.canada.ca/en/public-safety-canada/campaigns/firearms-buyback.html>.

49. «Balkanski mentalitet»: Srbija u vrhu po broju oružja na 100 stanovnika. *021*. URL : <https://tinyurl.com/25ffxtxg>.

50. Beztrestné odevzdání zbraně. *Praha 11*. URL : <https://www.praha11.cz/cs/jizni-mesto-zije/aktuality-z-prahy-11/beztrestne-odevzdani-zbrane.html>.

51. Chapter 134. Firearms, Ammunition and Dangerous Weapons. *Hawai'i State Legislature*. URL : https://www.capitol.hawaii.gov/hrscurrent/Vol03_Ch0121-0200D/HRS0134/HRS_0134-.htm.

52. Chapter 202 – Crimes against Public Health and Safety. NRS 202.361 Surrender, sale or transfer of firearm by person prohibited from owning or possessing firearm; fee for collection of firearm by local law enforcement agency. URL : <https://nocache.womenslaw.org/laws/nv/statutes/202361-surrender-sale-or-transfer-firearm-person-prohibited-owning-or-possessing>.

53. Civilian Firearms Holdings, 2017. *Small Arms Survey*. URL : smallarmssurvey.org/sites/default/files/resources/SAS-BP-Civilian-held-firearms-annexe.pdf.

54. Criminal Code (R.S.C., 1985, c. C-46). *Government of Canada*.

URL : <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/c-46>.

55. Czechs hand over 3,700 weapons including tanks, APCs, and Semtex in latest arms amnesty. *Expats.cz*. URL : <https://www.expats.cz/czech-news/article/czechs-hand-over-3-700-weapons-including-a-t34-tank-in-latest-arms-amnesty>.

56. Dangerous Supply: Small Arms And Conflict In The Republic Of Georgia. *Small Arms Survey*. URL : <https://smallarmssurvey.org/sites/default/files/resources/Small-Arms-Survey-2003-Chapter-06-EN.pdf>.

57. Fact Sheet – eTrace: Internet-Based Firearms Tracing and Analysis. *ATF*. URL : <https://tinyurl.com/2nuo8whx>.

58. Firearms. The Code for Crown Prosecutors. *Crown Prosecution Service*. URL : <https://www.cps.gov.uk/legal-guidance/firearms>.

59. Firearms Act (S.C. 1995, C. 39). *Justice Laws Website*. URL : <https://tinyurl.com/22hwru93>.

60. Firearms Act 1968. *legislation.gov.uk*. URL : <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1968/27/contents>.

61. Firearms and Weapons Amnesty Program. *Halton Regional Police*. URL : <https://twtr.to/p-vG->.

62. Firearms In Poland 2023: Number of permits continues to grow. *MILMAG Military Magazine*. URL : <https://milmag.pl/en/firearms-in-poland-2023-number-of-permits-continues-to-grow/>.

63. Firearms Surrender 2022. *NABIS*. URL : <https://www.nabis.police.uk/news/2022/2022/Firearms-Surrender-2022>.

64. Firearms Surrender comes to an end. *Leicestershire Police*. URL : <https://tinyurl.com/2xt78kqu>.

65. Four killed in shooting incident at market in Georgia – interior ministry. *Reuters*. URL : reuters.com/world/europe/four-killed-shooting-incident-market-georgia-interior-ministry-2024-02-09.

66. Gun Ownership by Country 2025. *World Population Review*. URL : <https://tinyurl.com/y6lto4dt>.

67. Hərbi vəziyyət haqqında : Azərbaycan Respublikasının Qanunu. *Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi Qanunvericilik baş idarəsi*. URL : <https://e-qanun.az/framework/35170>.

68. Illinois Statutes Chapter 430. Public Safety § 65/9.5. Revocation of Firearm Owner's Identification Card. *FindLaw*. URL : <https://tinyurl.com/2dlu6o6k>.

69. Kampanja “Poštuj život, ne oružje”: Poziv građanima da predaju nelegalno oružje bez zakonskih posljedica. URL : <https://www.derventacafe.com/kampanja-postuj-zivot-ne-12oruzje-poziv->

gradanima-da-predaju-nelegalno-oruzje12/.

70. Knife surrender schemes. *Youth Endowment Fund*. URL : <https://youthendowmentfund.org.uk/toolkit/knife-surrender-schemes>.

71. Licensing and other provisions relating to firearms. *New York State Law*. URL : <https://ypdcrime.com/penal.law/article400.php#p400.05>.

72. Manje oružja, manje tragedija. *Ravnateljstvo policije*. URL : <https://t.ly/zAEwm>.

73. Modernizirana kampanja «Manje Oružja, Manje Tragedija» u sklopu Fonda za unutarnju sigurnost Europske unije. *Ravnateljstvo policije*. URL : <https://tinyurl.com/2kqrnmh3>.

74. O campanie de predare voluntară a armelor ilegale are loc în R. Moldova. *Stiri.MD*. URL : <https://stiri.md/article/social/o-campanie-de-predare-voluntara-a-armelor-ilegale-are-loc-in-r-moldova>.

75. Over 130 lethal weapons taken off streets following Firearm Surrender. *Greater Manchester Police*. URL : <https://tinyurl.com/2y3ufbo4>.

76. Over 260 firearms surrendered in 2023 Firearm Amnesty Program. *DiscoverEstein*. URL : <https://discoverestevin.com/articles/over-260-firearms-surrendered-in-2023-firearm-amnesty-program>.

77. Over 50 guns handed in as firearms surrender continues. *West Mercia Police*. URL : <https://tinyurl.com/2bscjp2p>.

78. Penal Code. *California Legislative Information*. URL : <https://tinyurl.com/2yelu3ns>.

79. Pentru modificarea Legii nr. 130/2012 privind regimul armelor și al munițiilor cu destinație civilă : Lege Nr. 181 din 18-11-2021. *Ministerul Justiției*. URL : https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128926.

80. Për armë : Ligji nr. 05/L-022. *Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës*. URL : <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=11018>.

81. Për legalizimin dhe dorëzimin e armëve, municionit dhe mjeteve eksplozive : Ligji nr. 05/L-134. *Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës*. URL : <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=14605>.

82. Për legalizimin e armëve : udhëzim administrativ (mpb) nr. 09/2018. *Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës*. URL : <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=18097>.

83. Pozwolenie na broń dla funkcjonariuszy deklarujących chęć wzmocnienia potencjału obornego Rzeczypospolitej Polskiej. *Policja Mazowiecka*. URL : <https://mazowiecka.policja.gov.pl/ra/pion-prewencji/wydzial-postepowan-administrac/pozwolenia-na-bron/84123,Pozwolenie-na-bron-dla-funkcjonariuszy-deklarujacych-chec->

wzmocnienia-potencjalu.html.

84. Pravilnik o načinu raspolaganja s oružjem i streljivom oduzetim u upravnom, prekršajnom i kaznenom postupku i oružjem predanom Ministarstvu unutarnjih poslova te o načinu rada povjerenstva koje odlučuje o takvom oružju. *Narodne novine*. URL : https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_12_149_2782.html.

85. Predaj oružje! *MUP Republike Srbije*. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=k5iu7tx23vU>.

86. Privind regimul armelor și al munițiilor cu destinație civilă : Lege Nr. 130 din 08-06-2012. *Ministerul Justiției*. URL : https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142512.

87. Properly Identify a Firearm for the Purpose of Tracing. *ATF*. URL : <https://www.atf.gov/firearms/properly-identify-firearm-purpose-tracing>.

88. Questions and answers: changes to prohibited firearms and devices. *Public Safety Canada*. URL : <https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/cntrng-crm/firms/pafqa-afaqa-en.aspx>.

89. Safe and Secure Gun Program. *York Regional Police*. URL : <https://www.yrp.ca/en/crime-prevention/Safe-and-Secure-Gun-Program.asp>.

90. Saskatchewan collected 241 guns during gun amnesty program. *Global News*. URL : <https://globalnews.ca/news/8759070/saskatchewan-gun-amnesty-program-2022/>.

91. 2006 Massachusetts Code - Chapter 140 — Section 129D. Surrender of firearms and ammunition to licensing authority upon denial of application for, or revocation of, identification card or license; right to transfer; sale by colonel of state police; rules and regulations. URL : <https://law.justia.com/codes/massachusetts/2006/gl-pt1-toc/140-129d.html>.

92. Sixteenth Progress Report on the implementation of the EU Strategy to Combat Illicit Accumulation and Trafficking of SALW and their Ammunition – (2013/II) (2014/C 178/03). URL : [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG0612\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG0612(02)).

93. Spyros D. Politics from the Barrel of a Gun: Small Arms Proliferation and Conflict in the Republic of Georgia (1989–2001). *Small Arms Survey*, 2002. 70 p. URL : <https://www.files.ethz.ch/isn/87859/OP06%20Georgia%20English.pdf>.

94. Terrorism Act 2000. *legislation.gov.uk*. URL : <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/11/contents>.

95. The Republic of Moldova destroys small arms and light weapons with the support of the EU and UNDP. *UNDP*. URL : <https://www.undp.org/moldova/press-releases/republic-moldova-destroys-small-arms-and-light-weapons-support-eu-and-undp>.

96. Úřední zničení zbraně a střeliva. *Ministerstvo vnitra České republiky*. URL : <https://www.mvcr.cz/clanek/uredni-zniceni-zbrane-a-streliva.aspx>.

97. USK: Informativna kampanja «Poštuj život ne oružje». *Ministarstvo unutrašnjih poslova*. URL : <https://tinyurl.com/ys3jgq7m>.

98. Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji. URL : <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220002516/U/D20222516Lj.pdf>.

99. Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw. URL : <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20230000535/O/D20230535.pdf>.

100. Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında : Azərbaycan Respublikasının Qanunu. *Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi Qanunvericilik baş idarəsi*. URL : <https://e-qanun.az/framework/28108>.

101. UNDP Bosnia and Herzegovina. URL : https://www.facebook.com/UNDPBiH/photos/%EF%B8%8F-vatrenim-oru%C5%BEjem-po%C4%8Dini-se-vi%C5%A1e-od-polovine-ubistava-u-od-%C4%8Dega-se-u-95-posto-s/722171156615587/?_rdr.

102. Word 4 Weapons. URL : <https://www.word4weapons.co.uk/about>.

103. Xidməti və mülki silah haqqında : Azərbaycan Respublikasının Qanunu. *Daxili İşlər Nazirliyi*. URL : <https://e-qanun.az/framework/4601>.

104. Zákon č. 119/2002 Sb. Zákon o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních). *Zákony pro lidi*. URL : <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-119>.

105. Zákon č. 190/2003 Z. z. Zákon o strelných zbraniach a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov. *Zákony pre ľudí*. URL : https://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-190#google_vignette.

106. Zákon č. 90/2024 Sb. Zákon o zbraních a střelivu. *Zákony pro lidi*. URL : https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2024-90/zneni-20260101#p151_p151-1-1.

107. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o nabavljanju, držanju i nošenju oružja. *Narodne novine*. URL : https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1990_12_59_1166.html.

108. Zakon o nabavi i posjedovanju oružja građana. *ZAKON.HR*. URL : <https://tinyurl.com/2x5j4xo4>.

109. Zakon o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije. *Paragraf*. URL : <https://tinyurl.com/2bnafc9x>.

110. Zakon o oružju i municiji unsko – sanskog kantona. URL : https://vladausk.ba/v4/files/media/pdf/61631dc73066f0.96855921_zakon%20o%20oruzju%2021.pdf.

111. Zakon o oružju i municiji. URL : <https://www.mup.gov.rs/wps/wcm/connect/d0043c04-6687-4ec3-8daf-e093e61a2545/pdf-lat-Zakon+o+oružju+i+municiji.pdf?MOD=AJPERES&CVID=ofR0x3D>.

112. Zakon o oružju i municiji Tuzlanskog Kanton. URL : https://vladat.kim.ba/media/dokumenti/Zakon_o_oruzju_i_municiji.pdf.

113. Zakon o oružju i streljivu. URL : <https://muphmk.ba/wp-content/uploads/2024/07/Zakon-o-oruzju-i-streljivu.pdf>.

114. იარაღის გადაფორმება. *მომსახურების სააგენტო*. URL : <https://sa.gov.ge/p/weapon/reregistration>.

115. იარაღის შემოტანა-გატანა. *მომსახურების სააგენტო*. URL : sa.gov.ge/p/weapon/import-export.

116. იარაღის შესახებ : საქართველოს კანონი. *საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე*. URL : matsne.gov.ge/ka/document/view/14944.

117. საკუთრებაში ან სარგებლობაში არსებული იარაღის ტარების, გადაადგილებისა და შენახვის წესისა და რეჟიმის შესახებ : ბრძანებულება საქართველოს პრეზიდენტის № 750 2006 წლის 18 დეკემბერი. *საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე*. URL : <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/99532?publication=0>.

118. ნახუცრიშვილი ლ. ვის აქვს ნებართვა შეიძინოს, შეინახოს ან ატაროს ცეცხლსასროლი იარაღი. *myadvokat.ge*. URL : myadvokat.ge/ka/blog/10506/vis-aqvs-nebartva-sheizinos-sheinaxos-an-ataros-cecxlsasroli-iarari.

119. საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი. *საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე*. URL : matsne.gov.ge/ka/document/view/28216.

120. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი. *საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე*. URL : matsne.gov.ge/ka/document/view/16426.

121. სარგებლობაში ან საკუთრებაში არსებული იარაღისა და საბრძოლო მასალის ტარების, შენახვის, გადატანა-გადაზიდვის,

გადაგზავნისა და რეგისტრაციის წესის დამტკიცების შესახებ :
ბრძანება საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის № 164 2014 წლის
28 თებერვალი. *საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე*. URL :
matsne.gov.ge/ka/document/view/2259890.

122. საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საქართველოს
შინაგან საქმეთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტოს მიერ
ლიცენზიისა და ნებართვის გაცემის წესისა და დამატებითი
პირობების დადგენის შესახებ : დადგენილება საქართველოს
მთავრობის №162 2005 წლის 21 სექტემბერი. *საქართველოს
საკანონმდებლო მაცნე*. URL : matsne.gov.ge/ka/document/view/10426.

123. חוק חלי חירי, שח"ט-1949. נב. URL : <https://tinyurl.com/2chqfsy5>.

124. סדר פקודת הדין הפלילי (חופש מעצר) [חוק שח"ט]-1969. נב. URL :
https://www.nevo.co.il/law_html/law00/74918.htm.

Наукове видання

**Дрок Ірина Сергіївна
Миронюк Роман Вікторович
Молчанов Ростислав Юрійович**

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ
ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
У СФЕРІ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНОМУ ОБІГУ ЗБРОЇ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Методичні рекомендації

Редактор, оригінал-макет – *А. В. Самотуга*
Редактор *О. Ю. Чижевська*

Підп. до друку 09.12.2025. Формат 60×84/16. Гарнітура – Times New Roman.
Друк – цифровий. Ум.-друк. арк. 2,90. Обл.-вид. арк. 3,13.

Надруковано у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Науки, 26, sed@dduvs.edu.ua
Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців ДК № 8112 від 13.06.2024